

Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan kokous 25, 6/2014

PÖYTÄKIRJA

Aika 9.12.2014, klo 10:20–12:20

Paikka MMM, Mariankatu 23, Helsinki, kokoushuone Kartano (2. krs)

Jakelu Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta
Jäsenet ja (varajäsenet) **läsnä olleet tummennetulla**

Olli Peltoniemi, puheenjohtaja
(**Pirjo Kortensniemi**, varapuheenjohtaja, Eläintautien torjuntayhdistys ETT ry.)

Riitta Heinonen, maa- ja metsätalousministeriö
(Pirkko Skutnabb, maa- ja metsätalousministeriö)

Jaana Mikkola, Elintarviketurvallisuusvirasto
(Taina Mikkonen, Elintarviketurvallisuusvirasto)

Tapio Palmu, Lounais-Suomen aluehallintovirasto
(**Taina-Riitta Seppälä**, Lounais-Suomen aluehallintovirasto)

Leena Suojala, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry
(Sami Kilpeläinen, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry)

Johan Åberg, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f.
(Tomas Långgård, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f.)

Saara Kupsala, Itä-Suomen yliopisto
(Birgitta Wahlberg, Åbo Akademi)

Jarkko Niemi, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus
(Tiina Reilas, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus)

Jaakko Mononen, Itä-Suomen yliopisto
(Mari Heinonen, Helsingin yliopisto)

Päivi Lahti, Helsingin yliopisto
(Markku Oksanen, Turun yliopisto)

Salla Tuomivaara, Eläinsuojeluliitto Animalia ry
(Sami Säynevirta, Eläinsuojeluliitto Animalia ry)

Kati Pulli, Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry
(Maria Lindqvist, Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry)

Sanna Nokka, ProAgria Keskusten Liitto ry
(Pirkko Taurén, Faba osk.)

Elias Jukola, HKScan oyj
(Tuomas Herva, AtriaNauta)

Matti Kalervo, Kesko oyj
(Sari Ristaniemi, SOK)

Juha Beurling, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry
(Annikka Marniemi, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry)

Sari Salminen, eläinsuojeluasiamies

Satu Raussi, sihteeri, Eläinten hyvinvointikeskus EHK

Asiantuntijat: **Riitta Seppälä** Varavoimaa Farnarille -hanke ja **Maija Pispa** Maatalousyrittäjien työhyvinvointihanke

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10:20.

2. Kokouksen järjestäytyminen

Kokous todettiin ajoissa koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi. Kokouksessa oli läsnä 15 neuvottelukunnan jäsentä. Heistä 13 oli varsinaista ja 2 varajäsentä. Lisäksi kokouksessa oli läsnä kello 12:00 saakka kaksi ulkopuolista asiantuntijaa, Riitta Seppälä Varavoimaa Farmarille ja Maija Pispä Maatalousyrittäjien työhyvinvointihankeen edustajana.

Asialistan muihin asioihin lisättiin neuvottelukunnan eläinten hyvinvoinnin määritelmän tarkasteleminen.

3. Suuret eläintuotantoyksiköt, eläintuotannon talous ja eläinten hyvinvointi, *alustajina Maija Pispä, Riitta Seppälä ja Jarkko Niemi*

Varavoimaa Farmarille –hanke

Maija Pispä ja Riitta Seppälä alustivat Varavoimaa Farmarille -hankkeesta. Hankkeen tarkoituksena on ollut auttaa apua tarvitsevia viljelijöitä kokonaisvaltaisesti, matalan kynnyksen avunpyynnöllä ja ennaltaehkäisevästi. Hanke on ollut käynnissä Satakunnan alueella vuoden 2014 ajan ja loppuu vuoden lopussa. Hankkeen tarjoamaa apua tarvitsevia viljelijöitä on koko ajan yhä enemmän.

Viljelijöille on annettu apua talous- ja ihmissuhdevaikeuksissa, sairastumisten ja kuolemantapausten yhteydessä, avioerotapauksissa, byrokratian kanssa selviämisessä, työmäärän hallinnassa sekä uupumus- ja masennustapauksissa. Varavoimaa Farmarille hankkeessa on vuoden aikana pystytty auttamaan yli sataa satakuntalaista viljelijää henkilökohtaisin tapaamisoin, puhelin- ja sähköpostikeskusteluihin ja ottamalla yhteyttä muihin auttaviin tahoihin. Lähes kaikki asiakkaat ovat saaneet ongelmiinsa apua. Lisäksi erilaisissa tilaisuuksissa on käyty kertomassa työhyvinvoinnista, kirjoitettu lehtijuttuja ja julkaistu www-sivut. Apua viljelijöille on annettu ehdottoman luottamuksellisesti ja muihin auttaviin tahoihin on oltu yhteydessä ainoastaan viljelijän luvalla.

Maanviljelijöitä rasittaa heikko taloudellinen toimeentulo ja suuri työmäärä. Työ on fyysisesti raskasta, uuvuttavaa ja kannustusta puuttuu. Viljelijä voi kohdata monenlaisia vaikeuksia: rahat eivät riitä, velkamäärä kasvaa, maksuja jää rästiin, byrokratia lisääntyy ja tuntuu kohtuuttomalta, tulevaisuus on epävarmaa, arvostusta työlle ei tule ja huolet läheisistä ja eläimistä painavat. Yksinäisyys, seuran puute, parisuhdekriisi ja vanhat, enemmänkin kuluttavat kuin jaksamista lisäävät, ihmissuhteet voivat olla syynä vaikeuksiin. Tilanne, jossa viljelijän työidentiteetti on omaksuttu vanhemmilta sen sijaan, että viljelijä on tehnyt itsenäisen valinnan ja oman ratkaisun ryhtyessään maanviljelijäksi, voi myös olla hyvinvointiriski.

Moninaisten vaikeuksien vuoksi työ ja elämä voi muuttua näköalattomaksi ja omasta elämästä kadota hallinnan tunne. Kuormitus lisääntyy pikku hiljaa, kun ei ole aikaa, rohkeutta tai valmiuksia pysähtyä miettimään omaa tilannetta. Vaikeuksiin puuttuminen ajoissa on tärkeää, sillä kuormitus lisääntyy vähitellen. Mitä suurempaa taakkaa viljelijä kantaa, sitä suurempi on muutostarve. Mitä aikaisemmin viljelijä hakee vaikeuksiinsa ulkopuolista apua, sitä nopeammin ja helpommin vaikeudet voitetaan. Riitta Seppälän ja Maija Pispän mukaan suurin osa avun tarvisijoista onkin ottanut heihin yhteyttä ajoissa.

Avun hakemisen kynnyksen madaltaminen on ollut Varavoimaa Farmarille -hankkeen tärkein saavutus. Tärkeää on, että avun vastaanottaminen tehdään helpoksi. Jos viljelijä ei vaikeuksissaan ole tiennyt mihin ottaa yhteyttä, niin hankkeen työntekijöihin on voinut olla yhteydessä ensiavun luonteisesti. Joissakin tapauksissa viljelijään on oltu yhteydessä tarjoten apua, kun avuntarpeesta ovat viestittäneet viljelijän lähipiiriin tai tukiverkkoon kuuluvat tahot. Työterveyshuolto, terapia, parisuhdeneuvonta, pankki ja eläinlääkäri ovat esimerkkejä muista auttavista tahoista, joita on tarvittu, mikäli viljelijä on antanut luvan ottaa

näihin yhteyttä. Pienikin vastoinikäyminen voi niin sanotusti katkaista kamelin selän ja yhtä lailla pieni muutos parempaan voi muuttaa koko suunnan parempaan.

Viljelijästä voi myös tuntua, että monet työhön vaikuttavat asiat ovat mielivaltaisia, ja ettei asioihin pysty itse vaikuttamaan. Esimerkiksi maataloustukien maksu vasta jälkikäteen loppuvuodesta aiheuttaa taloudellisia ongelmia. Päivittäinen työnteko turhauttaa, kun ihminen kokee, ettei pysty itse vaikuttamaan asioihin. Toinen asia on yhteiskunnassamme vallitseva näkemys ihmisen itsenäisestä pärjäämisestä. Avun hakemisen kynnyksessä voi siksikin olla korkea. Viljelijän pelko ja häpeä ongelmatilanteessa voi myös olla niin suuri, että se estää avun pyytämisen ja vastaanottamisen. Väsyessä ihmisen näköala kapenee, ihminen muuttuu putkinäköiseksi eikä näe ulospääsyä vaikeuksistaan.

Riitta Seppälän ja Maija Pisman kokemuksen mukaan viljelijät pyrkivät hoitamaan kaiken muun, mutta unohtavat oman itsensä hoitamisen. Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan määrittelemät eläimille olennaiset käyttäytymistarpeet vaikuttivat Riitta Maijalan ja Maija Pisman mielestä tutuilta, ja sellaisilta, joita ihmisetkin tarvitsevat oman mielenterveytensä ylläpitämiseksi. Maanviljelijän omasta itsestä huolehtiminen on tärkeää, jotta hän jaksaa pitää huolta eläimistään ja kanssaihmisistä.

Viljelijöiden taloustilanne huononee ja viimeisten kahden vuoden aikana on menty paljon alaspäin. Ensi vuonna maataloustuet tulevat pienenemään. Viljelijän talousvaikeuksissa on ensin selvitettävä mistä heikko talous johtuu. Onko syynä kotieläintalouden, muun elinkeinotoiminnan vai yksityistalouden ongelmat?

Maatilan koko ei ratkaise sitä, voidaanko siellä hyvin vai huonosti. Pienillä tiloilla voi viljelijöille tulla hyvinvointiongelmia, jos apu- ja työvoimaa ei ole varaa, eikä lomitusta saa tilan luokituksen mukaan kovinkaan moneksi tunniksi. Riskinä on myös viljelijän ikääntyminen. Kova työ kuluttaa kroppaa, etenkin tukirankaa ja selkää. Lomitukseen tai sijaisapuun ei välttämättä ole varaa ja vaikka olisikin, niin lomituksen mitoituksissa on puutteita. Lomittaja ei välttämättä ehdi tehdä kaikkia töitä. Kovinkaan moni viljelijä ei voi lähteä tilalta pois lomituksen aikana, vaan tekee muita rästiin jääneitä töitä lomittajan ollessa tilalla. Hyvinvointiriski on suuri myös paljon investoineilla tiloilla, joilla on puutteita tilan johtamisessa.

Kotieläinten hyvinvoinnin näkökulmasta viljelijöille pitäisi olla hyvin kohdennettuja auttamistapoja. Tiedonvälitystä ja keinoja miten eläinten hyvinvointia edistetään pitää olla tarjolla. Varavoimaa Farmarille -hankkeen aikana ei ole ollut yhtään asiakasta, joka olisi tietoisesti hoitanut eläimet huonosti. Eläinten hyvinvoinnin puutteiden syitä ovat Riitta Maijalan ja Maija Pisman mukaan ennemminkin tietämättömyys ja ihmisten mielenterveysongelmat.

Miten jatkossa viljelijä voi saada matalan kynnyksen kokonaisvaltaista apua? Varavoimaa Farmarille palvelu on ollut viljelijöiden mielestä erittäin tarpeellinen, ja ainoa, jossa auttajat ovat menneet viljelijän luo. Apua tarvitseva viljelijä ei lähde vapaaehtoisiin koulutuksiin tai muihin tilaisuuksiin, vaan apua tarvitaan paikan päällä. Viljelijän tukiverkko on hajallaan. Työterveys voi auttaa lypsäjän kipeytyneiden olkapäiden kanssa ja neuvoja lehmien maitotuotoksen arvioinnissa, mutta viljelijä tarvitsee vaikeuksissaan apua kokonaisuuden hallintaan. Varavoimaa Farmarille -hanke loppuu vuoden 2014 lopussa. Pysyvälle viljelijöiden hyvinvointipalvelulle olisi kova tarve.

Esityksen jälkeen neuvottelukunta keskusteli asiasta lyhyesti. Todettiin, että myös viranomaiset voivat ohjata viljelijöitä hakemaan apua tällaiselta riippumattomalta ulkopuoliselta taholta, jos esimerkiksi valvontojen yhteydessä havaitaan, että viljelijän avun tarve on ilmeinen. Riitta Maijala ja Maija Piska ovat myös olleet viljelijöiden pyynnöstä tukena tilaan kohdistuvan viranomaistarkastuksen aikana. Kun viljelijällä on vakava kriisi,

päätöksenteko vaikeutuu ja kyky vastaanottaa vaikkapa viranomaisten neuvoja ja ohjeita heikkenee. Tällöin ulkopuolisista silmistä ja korvista on apua. Keskustelua asiasta jatketaan neuvottelukunnan vuoden 2015 ensimmäisessä kokouksessa.

Eläintuotannon talous ja eläinten hyvinvointi

Neuvottelukunnan jäsen Jarkko Niemi MTT:stä alusti eläintuotannon talouden kytköksistä eläinten hyvinvointiin ja kertoi tutkimustuloksista. [MTT Taloustohtori](#) palvelu tarjoaa muun muassa tietoa maatalouden taloudellisen kannattavuuden seurantaan. Kannattavuuskerroin esimerkiksi kertoo sen, miten hyvin viljelijäperheen omalle työlle asetettu palkkavaatimus ja omalle pääomalle asetettu tuottovaatimus toteutuvat.

Suurten tilojen mittakaavaetuja saadaan lähinnä siitä, että tilakoon kasvaessa työn käyttö tehostuu ja suurella tilalla voidaan käyttää pientä tilaa tehokkaampaa teknologiaa. Tuotantopanosten yksikkökustannukset saattavat olla suurella tilalla hieman pientä tilaa pienemmät. Tilakoon kasvattaminen maidon- ja sianlihan tuotantotiloilla parantaa keskimääräistä kannattavuutta.

Miten maatilalla voidaan saavuttaa taloudellisesti optimaalinen eläinten hyvinvointi? Taloudellista tulosta maksimoimalla ei yleensä saavuteta eläinten hyvinvoinnin maksimia. Kattavat tutkimukset tai selvitykset siitä, mitä eläinten hyvinvointi maksaa, puuttuvat. Tutkimusten mukaan eläinten hyvinvoinnin edistäminen yleensä nostaa tuotantokustannuksia 3 – 23 %. Heikentynyt eläinten hyvinvointi voi aiheuttaa taloudellista tappiota, kuten esimerkiksi lihasikojen hännänpurennan aiheuttama taloudellinen tappio.

Taloudellisessa arvioinnissa tarkastellaan, mitkä hyvinvointia parantavat toimenpiteet kannattavat ja miten pienimmällä lisähinnalla saadaan euroa kohti paras parannus eläinten hyvinvoinnissa. Hyvinvoinnin parantamisen kustannus voidaan laskea eläintä tai tilaa kohti. Juuri investoineilla tiloilla voi olla vaikeaa tehdä pian uusia investointeja eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi, mikäli äskettäin tehtyjä investointikohteita on pian muutettava. Jos esimerkiksi sikalaan pitää tehdä rakenteellisia muutoksia eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi, kustannuksia laskee huomattavasti pitkä siirtymäaika, joka mahdollistaa sen, että vanhat rakenteet voidaan käyttää loppuun. Tällaiseen tulokseen päädyttiin myös kotimaisessa emakoiden [häkkiporsimisesta luopumisen selvityksessä](#). Munintakanaloissa siirtymien perinteisistä häkeistä virikehäkkeihin nosti kustannuksia 30 senttiä/muna kg. Kustannukset muodostuivat rakennus- ja työkustannuksista. Naudoilla talouden ja eläinten hyvinvoinnin yhteyksiä on tutkittu paljon utaretulehduksen ja sorkkasairauksien osalta. Yksi utaretulehdus lehmällä maksaa tapauksesta riippuen 270–670 euroa. Pääsääntöisesti utaretulehdusta sairastava lehmä kannattaa hoitaa, eikä poistaa utaretulehduksen vuoksi. Pihattonavetta on taloudellisesti tehokkaampi tuotantorakennus kuin parsinavetta, mutta kalliimpi rakentaa. Hyvinvoinnin edistäminen ja tuotannon taloudellinen kannattavuus voivat joskus mennä käsi kädessä. Esimerkiksi lihanautojen kasvatus kylmäpihatossa edistää sekä eläinten hyvinvointia että tuotannon kannattavuutta. Jos eläinten hyvinvoinnin edistäminen on taloudellisesti kannattava, se otetaan helposti käyttöön.

Kansainvälisen kaupan ja kilpailun näkökulma on huomioitava. Koko EU:n kattavia eläinten hyvinvointia edistäviä säädöksiä tulisi tavoitella. Eläinten hyvinvoinnin parantamisen kustannuksille olisi myös saatava markkinoilta hintalisä. Paljonko kuluttajat sitten ovat valmiita maksamaan eläinten hyvinvoinnista? Tutkimusten mukaan hyvinvoinnin lisäarvosta maksettaisiin noin 10–15 % enemmän kuin tavanomaisista tuotteista. Kuluttajien halukkuus maksaa eläinten hyvinvoinnista riippuu myös siitä, mitä eläinten hyvinvoinnilla tarkoitetaan. Kuluttajat arvostavat lisäksi laajaa valikoimaa ja eläinten hyvinvoinnin lisäarvotuotteet tuovat valikoimaan laajuutta.

4. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin pienin muutoksin. **Pöytäkirja** löytyy neuvottelukunnan sähköiseltä sivulta.

5. Ajankohtaista maa- ja metsätalousministeriöstä

Eläinsuojelulain uudistuksen työryhmän viimeinen kokous pidetään viikolla 51, kuten myös vuoden viimeinen lakiuudistustyön ohjausryhmän kokous. Työ jatkuu vuonna 2015 virkamiesvalmistelussa ja ohjausryhmän tuella. Turkiseläinten suojelun asetusta uudistavan työryhmän työ päättyy vuoden lopussa ja työn jatkuminen ensi vuonna on selvityksen alla.

6. Muut asiat

Varapuheenjohtaja toi esille mahdollisen tarpeen uudistaa neuvottelukunnan eläinten hyvinvoinnin määritelmää sen mukaisesti, mitä uuden eläinsuojelulain tarkoituksiksi on suunniteltu. Eritoten termi patologiset muutokset nykyisessä määritelmässä askarrutti. Patologinen muutos eläimessä todetaan usein vasta eläimen kuoleman jälkeen. Todettiin kuitenkin, että patologisia muutoksia, kuten kasvaimia, on mahdollista todeta myös eläviltä eläimiltä. Keskusteltiin, voisiko termin patologisia muutoksia korvata sanoilla vaurioita, sairauden oireita tai häiriökäyttäytymistä. *Päätettiin, että neuvottelukunnan varapuheenjohtaja tekee luonnoksen määritelmän muutostarpeesta ja asia käsitellään seuraavassa kokouksessa.*

Päätettiin, että uuteen seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukuntaan nimettävä hevosasiantuntija toimii myös tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan hevosasiantuntijana.

Saatettiin tiedoksi, että jatkossa neuvottelukunnan kannanotot leviävät sekä maa- ja metsätalousministeriön että EHK:n viestintäkanavien kautta.

Saatettiin tiedoksi, että Eläinten hyvinvoinnin tutkimuskeskuksen järjestämä Eläinten hyvinvointifoorumi otsikolla 'Ontuvan eläimen kipu' pidetään keskiviikkona 10.12. klo 17:30 alkaen Helsingissä, Viikin kampuksella, Infokeskus Koronassa. [Lisätietoa, ohjelma ja luentomateriaalit.](#)

Seuraavan kokouksen asialistalle päätettiin ottaa 1) keskustelu tämän kokouksen alustuksista, 2) uusimmat NASEVA ja SIKAVA tulokset, alustajana Pirjo Kortnesniemi ja 3) neuvottelukunnan eläinten hyvinvoinnin määritelmä, alustajana Pirjo Kortnesniemi.

Kevään 2015 kokouspäivät ovat tiistaisin: **3.2., 31.3. ja 12.5.**, kokoukset alkavat klo 10:15. Kokouspaikkana on Helsinki, Mariankatu 23, kokoushuone Kartano.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12:20.

Helsingissä 3.2.2015

Pöytäkirjan vakuudeksi

Olli Peltoniemi, puheenjohtaja

Satu Raussi, sihteeri